

Stop Kindhuwelijken

Campagne Plan België – Vragen & antwoorden

Waarom een campagne over gedwongen kindhuwelijken?

Plan België strijdt al geruime tijd voor basisonderwijs in het Zuiden. Onze aandachtspunten binnen dit gebied waren steeds: kwaliteitsvol onderwijs, vanaf de kleuterleeftijd met bijzondere aandacht voor de situatie van meisjes. Sinds 2014 staan we stil bij één van de belangrijkste barrières die kinderen en dan vooral meisjes van de schoolbanken weghoudt: het gedwongen kindhuwelijk.

Elke minuut worden wereldwijd 27 minderjarige meisjes gedwongen om te trouwen. Dit betekent dat in ontwikkelingslanden 1 op 3 meisjes trouwde voor de leeftijd van 18. Als wij hier niet snel iets aan veranderen dan zullen er elk jaar 16,5 miljoen minderjarige meisjes trouwen. Dit wil zeggen dat er tegen 2030 ongeveer 950 miljoen meisjes voor hun 18e getrouwd zijn¹.

Kindhuwelijken zijn een ernstige schending van de rechten van meisjes, want ze ontnemen kinderen van hun jeugd en vormen een bedreigen voor hun gezondheid. **Meisjes die te jong getrouwd zullen gedurende hun hele leven de gevolgen dragen.** Families huwen jonge meisjes vaak uit armoede of discriminerende tradities uit. Gevolgen: 3/4 van de minderjarige meisjes stoppen met school om zich te ontfemen over huishoudelijke taken, ze hebben meer kans om te sterven bij vroegtijdige zwangerschappen en bevallingen; ze raken geïsoleerd en worden blootgesteld aan fysieke en psychische geweld door de schoonfamilie.

Sinds 2014 zette Plan België het thema kindhuwelijken op de Belgische politieke agenda. Internationaal zette de politieke erkenning van deze schending van mensenrechten zich door met de komst van een historische [VN-resolutie](#) en de vermelding ervan in het op 25/09/2015 goedgekeurde [SDG-doelstellingenkader van de VN](#) (de 2030 Agenda, SDG). Doelstelling 5:3 de

¹ UNICEF (2014) Ending Child Marriage: Progress and Prospects

afname van schadelijke praktijken zoals kindhuwelijken en vrouwelijke genitale verminking staan in het slotdocument van de VN dat unaniem goedgekeurd is door alle staten en regeringsleiders.

De tijd loopt, het is tijd om in actie te schieten!

Wat bedoelen we precies met 'gedwongen kindhuwelijken'?

Plan definieert een kindhuwelijk als elk huwelijk - zij het onder burgerlijk, religieus of gewoonterecht, en met of zonder formele registratie - waarvan minstens één van beide huwelijkspartners jonger is dan 18 jaar.

Wat is de omvang van het probleem wereldwijd?

Elke minuut worden 27 minderjarige meisjes gedwongen om in het huwelijksbootje te stappen, dat is 1 meisje elke 2 seconden! In ontwikkelingslanden is 1 op 3 meisjes getrouwd voor hun 18de, 1 op 9 meisjes voor hun 15^e. Vaak zijn de meisjes niet ouder dan 12 jaar en regelmatig worden er gevallen signaleerd waarbij ze nog geen 8 jaar oud zijn².

Het aantal kindhuwelijken onder de leeftijd van 15 jaar daalt, maar dit is niet overal het geval. Tenzij we onze inspanningen verdubbelen zullen volgens de meest recente cijfers van UNICEF elk jaar 16,5 miljoen minderjarige meisjes trouwen wat zal leiden tot 950 miljoen meisjes tegen 2030³.

Wat zijn de gevolgen van gedwongen kindhuwelijken?

Gedwongen kindhuwelijken zijn een schending van fundamentele mensenrechten, een vorm van **gendergeweld en discriminatie**. Het kindhuwelijk betekent dat het meisje wordt beroofd van haar recht op onderwijs, op ontwikkeling en ontplooiing, en op een volwaardig, evenwichtig leven.

De grootste bekommernissen van Plan België hebben te maken met het recht op **onderwijs**, het recht op **gezondheid** (de mentale en lichamelijke gezondheid, van zowel moeder als kind), **seksuele en reproductieve rechten** en **economische zelfstandigheid**.

Wanneer meisjes trouwen mogen of kunnen ze niet meer naar school gaan. Veel meisjes maken dus zelfs de lagere school niet af. Hun ouders zien er de zin niet van om hun dochter naar school te laten gaan wanneer zij haar rol als moeder en huishoudster al vervult.

Wanneer een meisje in haar kinderjaren of tienerjaren trouwt, wordt het met ernstige **medische risico's** geconfronteerd, aangezien het op te jonge leeftijd tot geslachtsverkeer en tot meerdere, vaak ongewenste zwangerschappen en bevallingen wordt gedwongen op een moment dat haar lichaam er fysiek nog niet klaar voor is.

Daarnaast zijn er de hoge sterftecijfers door complicaties bij bevallingen. Meisjes die voor hun 18de trouwen hebben meer kinderen. Ze hebben minder informatie over **reproductieve rechten en gezondheid**, en hebben minder toegang tot kwaliteitsvolle medische zorg. Onderhandelen over seksualiteit binnen hun huwelijk is heel moeilijk waardoor risico's als hiv-infecties of andere seksueel overdraagbare ziektes steeds erg groot zijn.

Door het kindhuwelijk gaan kansen verloren om **economisch zelfstandig te worden**. Dit leidt tot het doorgeven van armoede over generaties heen. Armoede die disproportioneel meer vrouwen dan mannen treft. ('gendered nature of poverty')

Waar komen kindhuwelijken dan wel voor?

De 20 landen waar het aantal kindhuwelijken is gestegen zijn: Niger (76%), Centraal-Afrikaanse Republiek (68%), Tsjaad (68%), Bangladesh (65%), Mali (55%), Burkina Faso (52%), Zuid-Soedan (52%), Guinée (52%), Malawi (50%), Mozambique (48%), India (47%), Somalië (45%), Sierra Leone (44%), Nigeria (43%), Zambia (42%), Dominicaanse Republiek, Eritrea, Ethiopië, Madagascar en Nepal (41%)⁴. Hoewel de hoogste percentages in West- en Sub-Sahara Afrika

² United Nations Children's Fund, Ending Child Marriage: Progress and prospects, UNICEF, New York, 2014.

³ UNICEF (2014) Ending Child Marriage: Progress and Prospects

⁴ UNICEF (2014) Ending Child Marriage: Progress and Prospects

worden gemeten, bevindt de grootste groep kindbruiden zich in Zuid-Azië, omwille van de veel grotere bevolkingsaantallen⁵.

Ook in de 14 partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking ligt het percentage van meisjes, die voor hun 18de getrouwd zijn enorm hoog: Niger (76%), Mali (55%), Guinee (52%), Burkina Faso (52%), Mozambique (48%), Oeganda (40%), de Democratische Republiek Congo (39%), Tanzania (37%), Sénégal (33%), Benin (32%), Palestina (21%); Burundi (20%), Marokko (16%) en Rwanda (8%).

Komen kindhuwelijken in België voor?

Belgen trouwen gemiddeld veel later dan het wereldgemiddelde. Maar toch komen ook bij ons kindhuwelijken voor. Daar echte cijfers op kleven, is lastig omdat alleen de gerapporteerde gevallen in de officiële statistieken worden opgenomen. We mogen aannemen dat het probleem van gedwongen huwelijken waarschijnlijk groter is dan gedacht.

Minderjarige en gedwongen huwelijken zijn in België strafbaar. Dat is de wet. Maar die wet in de praktijk omzetten, blijft ook vandaag nog moeilijk. Hierdoor zijn er in ons land minstens tientallen slachtoffers per jaar.

Zelfs voorzichtig ingeschat, zijn de cijfers die we via verenigingen, hulpcentra, scholen en politie krijgen op zijn minst zorgwekkend te noemen. In 2013 werden in Brussel minstens 10 gedwongen huwelijken gemeld. In datzelfde jaar werden er in Bergen 9 vastgesteld en in Gent is er melding van 5 tot 10 gedwongen huwelijken per jaar. In al onze grote steden van ons land blijven de verdachte gevallen elkaar opvolgen⁶.

De huidige vluchtelingen crisis in België – en vooral het grote aantal minderjarige vluchtelingen – geeft ons nog meer reden om concrete acties van de Belgische overheid te eisen. Dit zowel in de landen van herkomst als op ons eigen grondgebied. Want véél mensen zijn op de vlucht voor een gedwongen huwelijk. Plan is dan misschien niet rechtstreeks betrokken bij de opvang van asielzoekers in België en Europa, maar we lobbyen wel volop bij de EU en de VN om de situatie van de vluchtelingen te verbeteren.

Wat zijn de oorzaken van gedwongen kindhuwelijken?

Voornamelijk factoren als culturele traditie, armoede en onwetendheid zorgen ervoor dat de praktijk nog wijdverspreid is. Uiteraard speelt armoede een rol in de beslissing van ouders en familie om een meisje uit te huwelijken, maar evenzeer spelen sociale normen. In samenlevingen waar de machtspositie van vrouwen hoe dan ook ondergeschikt is aan de man of echtgenoot wordt de rol van meisjes vooral beschreven in termen van haar reproductieve waarde (het maken en opvoeden van kinderen).

De wisselwerking tussen economische en sociale drijfveren verschilt van gemeenschap tot gemeenschap, van regio tot regio en van land tot land. Jammer genoeg behoort het toekijken op de naleving van reeds bestaande wetgeving quasi nooit tot de prioriteiten van de politieke verantwoordelijken. Dat is een van de redenen waarom er nog zo veel kindhuwelijken zijn, ook al is de minimum huwelijksleeftijd voor meisjes in de meeste ontwikkelingslanden wettelijk vastgelegd op 18 jaar.

Wat is het verband tussen kindhuwelijken en armoede?

Meisjes uit arme gezinnen lopen twee keer meer risico om als kind te trouwen dan meisjes uit families met een hoger inkomen. In landen als Bangladesh, Mali, Mozambique en Niger leeft meer dan 75% van de bevolking met minder dan 2\$ per dag. Meer dan de helft van de meisjes trouwen daar op minderjarige leeftijd⁷.

Wat zijn de gevolgen voor de gezondheid van kinderen?

Complicaties bij vroegtijdige zwangerschappen en bevallingen zijn in ontwikkelingslanden al lang één van de grootste doodsoorzaken van meisjes tussen 15 en 19. Gezondheidsrisico's zijn hoger naarmate de moeders jonger zijn. Meisjes onder de 15 jaar hebben tot 5 keer meer kans te overlijden bij de bevalling dan vrouwen van 20 of ouder⁸. Onder de complicaties vallen vooral fistels, prematuren, doodgeboren kinderen, seksueel overdraagbare aandoeningen, baarmoederhalskanker en

⁵ UNICEF (2015) State of the World's Children

⁶ Els Leye (2014)ICRH (International Centre for Reproductive Health), UGent

⁷ <http://www.icrw.org/child-marriage-facts-and-figures>

⁸ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs348/en/>

huiselijk geweld. Volgens UNICEF heeft een kind van een minderjarige moeder heeft tot 60% meer kans op overlijden in het eerste levensjaar.

Zijn tradities en cultuur schadelijk?

Overal ter wereld bestaan er culturele tradities en praktijken, sommige daarvan zijn voordelig voor alle leden van de gemeenschap, anderen zijn dan weer schadelijk voor welbepaalde leden van de gemeenschap, zoals meisjes en vrouwen. Voorbeelden van zo'n schadelijke tradities zijn kindhuwelijken, vroegtijdige zwangerschappen, genitale verminking, borststrijken, bruidsschatten, dwangvoeren, taboes of gebruiken die de controle over de vruchtbaarheid van vrouwen bemoeilijken, het bevoordelen van zonen ten opzichte van meisjes... Ook al zijn ze overduidelijk schadelijk en gaan ze in tegen het internationaal recht en de universele rechten van de mens, dergelijke praktijken blijven hardnekkig bestaan. Om ze uit te bannen is een collectieve inspanning van alle stakeholders nodig.

Hoe worden kindhuwelijken op het terrein aangepakt?

Meestal wordt een combinatie van factoren gebruikt: sensibiliseringsacties op gemeenschapsniveau om families aan te zetten hun dochters op school te houden (vooral in het secundair onderwijs waar de uitval groter is); het versterken van het toezicht op het naleven van wettelijke kaders die een minimumleeftijd voor het huwelijk bepalen; het versterken van de rechtspositie van meisjes en vrouwen in het algemeen, en wel op een manier die rekening houdt met de (lokale) culturele context om contra-productieve reacties te vermijden.

Er zijn 3 benaderingen:

1. De **horizontale** benadering: deze pakt verschillende factoren van het gedwongen kindhuwelijk tegelijk aan en richt zich op verschillende soorten actoren (van individuele meisjes, families en dorpen tot beleidsmakers)
2. De **verticale** benadering: deze concentreert zich op één specifieke factor van het gedwongen kindhuwelijk, voornamelijk in relatie tot armoede (geldtransfers, microkredieten, economische kansen), of onderwijs en vorming.
3. De **activistische** benadering: gericht op nationale beleidsbeïnvloeding, vaak met het oog op wetgevende initiatieven, of op bredere, regionale advocacy campagnes.

Vandaag wordt op grote schaal gepleit voor het gebruik van een horizontale (multisectoriële) benadering⁹. Dit is wat Plan België aanbeveelt aan de Belgische regering voor in haar partnerlanden.

Deze strategieën, die gecombineerd moeten worden, richten zich respectievelijk:

- Op de meisjes zelf: zij leren over hun rechten, zij overleggen en ondernemen activiteiten in groep ('peer group sessions'), zij leren over alternatieve sociale en economische rollen als vrouw en leren hoe ze beter gebruik kunnen maken van gezondheidszorg, onderwijs en vorming en juridische bijstand.
- Op de families en gemeenschappen: zij krijgen onderricht over de schadelijke gevolgen van kindhuwelijken voor meisjes en de alternatieven die bestaan waarmee men de bestaande voorkeuren of gewoontes probeert te veranderen. Via dialoog en sensibilisering wordt aan mannen uitgelegd dat hun voorkeur voor jonge meisjes op lange termijn geen goede optie is.
- Op de dienstverlening: er wordt getracht de toegang te versterken tot kwaliteitsvol formeel en non-formeel onderwijs, tot gezondheidszorg van zowel getrouwde als nog niet getrouwde meisjes personeel van gezondheidscentra en scholen wordt getraind op het herkennen van signalen die kindhuwelijken voorafgaan, ze krijgen uitleg over de gevolgen ervan, de economische bestaanszekerheid van meisjes wordt versterkt.
- Op het wettelijke en institutionele niveau: ervoor zorgen dat de internationale verdragen in nationale wetten worden omgezet (huwelijksleeftijd van 18 jaar, beschermen van rechten van meisjes ...), dat er geld wordt vrijgemaakt om het toezicht op de naleving daarvan op te drijven, dat de systemen voor geboorte- en huwelijksregistratie worden versterkt en dat de monitoringmechanismen van nationale en regionale instituties performanter worden.

Wat doet Plan op het terrein om kindhuwelijken aan te pakken?

⁹ HIVA (2014) Gedwongen kindhuwelijken: een blinde vlek in de Belgische ontwikkelingssamenwerking Kindhuwelijken, een blinde vlek

Plan trekt ten strijde tegen kindhuwelijken, zowel in lokale gemeenschappen als op het internationale politieke toneel. Het doel? Een wereld creëren die de rechten voor meisjes waardeert en hun rechten verdedigt. Het veranderen van vaste en onrechtvaardige machtsverhoudingen voor de meisjes zodat ze kunnen leren, leiden, meebeslissen en zich ontplooien.

- **Onderwijs voor meisjes:** Een goede opleiding maakt meisjes zelfstandig en autonoom. Plan zet daarom alles op alles om zoveel mogelijk meisjes naar school te sturen. We investeren in schoolinfrastructuur, studiebeurzen, opleidingen, lesmateriaal
- **Kinderen en jongeren inspraak geven:** We leiden jongeren op om kinderrechten actief te promoten in hun gezin, school, buurt,...
- **Gemeenschappen mobiliseren:** Om kindhuwelijken aan te pakken, gaan we aan de slag met zoveel mogelijk betrokken partijen: lokale overheden, dorpsleiders, schooldirecties, dokters,...
- **Overheden aanzetten om verantwoordelijkheid te nemen:** Plan beïnvloedt het beleid van overheden om kindhuwelijken uit te roeien, in België en in het Zuiden

Wat kan de Belgische regering hieraan doen in haar partnerlanden?

Bij zijn aantreden in de nieuwe regering op 11/10/14 en ook nadien in zijn beleidsverklaring gaf vice-premier en minister voor ontwikkelingssamenwerking, digitale agenda en telecom Alexander De Croo te kennen onze boodschap te hebben gehoord. Hij zou “alle opties exploreren om deze schending van mensenrechten aan de kaak te stellen en tegen te gaan”. In zijn eerste werkjaar formuleerde de minister zijn prioriteiten: een ontwikkelingssamenwerking waarin respect voor mensenrechten en economische ontwikkeling van fragiele staten centraal staan. De administratie werd o.m. gelast een nieuwe strategienota ‘gender en ontwikkeling’ op te stellen en daarin de civiele maatschappij te consulteren. Daarin wil de minister verduidelijken hoe hij alle Belgische ontwikkelingsactoren wil laten werken aan meer gendergelijkheid en rechtvaardigheid.

Concreet, Plan vraagt aan de regering om actie te ondernemen op het vlak van:
(Invoegen political ask C&S)

- Ondersteunen van de partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking in het ontwikkelen van nationale actieplannen tegen kindhuwelijken naar het voorbeeld van Zambia
- Experimenteren met multi-sector approaches via innoverende projecten (ism NGO's, UNFPA, Unicef,...) met oog op ‘geïntegreerde samenwerking’ tussen verschillende types actoren en sectoren.
- Versterken en financieren van action research, analyse- en monitoring capaciteit in partnerlanden inzake vital statistics (geboorteregistratie, burgerlijke stand via o.m. digitale technologie,...)
- Verderzetting van een pro-actieve rol binnen het VN-systeem (ontwikkeling en opvolging van ambitieuze nationale indicatoren rond goal 5.3 ‘harmful practices’ en andere relevante targets in het post-2015 SDG ontwikkelingskader voor onze partnerlanden)
- Articulatie van kindhuwelijken in de bilaterale dialoog en diplomatie met (nieuwe) partnerlanden, waarbij de samenwerkingsprogramma’s met Niger, Guinée en Burkina Faso nog verdere invulling moet krijgen.
- Aandacht voor kindhuwelijken in de nieuwe strategienota ‘Gender en ontwikkeling’ met een duidelijke verwijzing naar mensen- en kinderrechten, inclusief seksuele en reproductieve rechten en een vertaling naar meetbare operationele doelstellingen en flexibele financieringsmechanismen die samenwerking van actoren bevorderen.

Wat kan de Belgische regering doen tegen kindhuwelijken in België?

Daar zijn verschillende stappen voor nodig¹⁰:

- **Voorlichting en opleiding.** Vandaag hebben de actoren aan de frontlijn onvoldoende inzicht in het probleem van kindhuwelijken om het effectief aan te pakken. Ze weten niet hoe ze potentiële slachtoffers moeten herkennen of hoe ze het taboe van kindhuwelijken binnen het gezin kunnen doorbreken. Zelfs wanneer ze een gedwongen huwelijk ontdekken, is het voor hen niet duidelijk genoeg welke stappen ze moeten ondernemen. Ze kunnen onmogelijk de

¹⁰ Els Leye (2014)ICRH (International Centre for Reproductive Health), UGent

rol van onthaalmedewerker, psycholoog en juridisch adviseur op zich nemen. Wat ze wél kunnen doen, is informatie en opleiding verstrekken aan politieagenten, leerkrachten, verplegers en sociaal werkers. Het is van essentieel belang dat zij het probleem van kindhuwelijken kennen!

- **Bemiddeling.** Binnen gemeenschappen waar kindhuwelijken voorkomen, zijn er altijd erkende en betrouwbare mensen te vinden die goed geïntegreerd zijn in de Belgische samenleving. Deze mensen kunnen als bemiddelaar optreden bij families die hun dochter willen uithuwelijken. Deze bemiddelingsrol moeten we stimuleren.
- **De wetgeving.** Een andere stap is om werk van de bevoegde magistraten vergemakkelijken door de omzendbrieven rond huiselijk geweld aan te passen. Op dit moment bevatten die niet genoeg informatie over kindhuwelijken.
- **Onderzoek.** Er is dringend nood aan duidelijker cijfermateriaal over de situatie rond kindhuwelijken in België. Investeren in een helder beeld van de situatie kan helpen om de correcte acties te ondernemen.

Wij roepen de Belgische autoriteiten, zowel federaal als regionaal, dringend op om hun verantwoordelijkheid te nemen. We willen dat ze elke mogelijkheid benutten om de situatie in ons land te verbeteren.

Wat is het verband tussen onderwijs en kindhuwelijken?

Investeren in onderwijs voor meisjes is en blijft één van de beste remedies om armoede te bestrijden. Voor miljoenen meisjes betekent het huwelijk echter meestal het abrupte einde van het schoolgaan. Evenzeer vinden ouders dat meisjes beter af zijn met de voordelen op korte termijn van een huwelijk dan met de onzekere investering op lange termijn van het onderwijs. Doorgaans zien ze er het nut en de meerwaarde te weinig van in. Meisjes met een laag opleidingsniveau hebben minder verweer tegen een vroegtijdig huwelijk: ze kennen geen alternatieven, weten niet hoe ze die moeten opwerpen aan hun ouders en staan binnen het huwelijk zwak in de machtsrelatie met hun (vaak oudere) echtgenoot.

Dit is niet enkel een schending van hun rechten, het is ook een enorme verspilling van hun talenten.

Een meisje dat kwaliteitsvol lager en middelbaar onderwijs heeft gevolgd:

- Wordt minder snel slachtoffer van geweld of van een gedwongen huwelijk terwijl het zelf nog een kind is;
- Kan lezen en schrijven, is gezonder en leeft langer. Ook haar kinderen zullen vaker naar school gaan en gezonder zijn;
- Investeert een groter deel van haar inkomen in haar gezin, haar gemeenschap en dus haar land;
- Is beter in staat haar rechten te kennen, te begrijpen en op te eisen.

De kans dat een minderjarig meisje in het huwelijk treedt wordt sterk beïnvloed door haar onderwijs- en opleidingsniveau, haar woonplaats en de economische veerkracht van het gezin waarin ze leeft. Het fenomeen komt twee keer zo vaak voor in landelijke gebieden (50% in rurale en 23% in verstedelijkte gebieden). Landen die slecht scoren op vlak van onderwijs kennen veel meer kindhuwelijken. Meisjes met enkel een lager schooldiploma hebben dubbel zoveel kans uitgehuwelijkt te worden als meisjes die secundair of hoger onderwijs lopen. Meisjes zonder lager schooldiploma hebben zelfs drie keer meer kans om uitgehuwelijkt te worden voor hun 18de.

Wat zijn de grootste problemen rond onderwijs voor meisjes?

Wereldwijd gaan er ongeveer 126 miljoen kinderen niet naar school. Van wie 65 miljoen meisjes. 30,7 miljoen meisjes gaan niet naar de lagere school, 34,3 miljoen meisjes volgen geen lager middelbaar onderwijs. Ter vergelijking: voor jongens zijn deze cijfers respectievelijk 26,6 miljoen en 34,2 miljoen.

Daarnaast zijn de leerresultaten van naar schatting 250 miljoen¹¹ kinderen (jongens en meisjes) die wel op school zitten bijzonder laag als gevolg van de slechte kwaliteit van het onderwijs. Deze kinderen kunnen na 5-6 jaar onderwijs nog altijd niet lezen of schrijven. Ook dit is uiteraard een schending van het recht op onderwijs. Het gaat er niet om dat kinderen op school zitten, het gaat erom dat ze op school de kennis en vaardigheden opdoen die ze nodig hebben in hun verdere leven.

¹¹ Making Rights Realities: Researching Educational Access, Transitions and Equity. CREATE Consortium for Research on Educational Access, Transitions & Equity, 2011. http://www.create-rpc.org/pdf_documents/Making-Rights-Realities-Keith-Lewin-September-2011.pdf

Het blijvende grote onevenwicht tussen de geslachten in het publieke leven toont aan dat het onderwijs er niet of sterk onvoldoende in slaagt aan de strategische noden en behoeften van 'vrouwen als groep' te voldoen, ondanks de vooruitgang die op dat vlak werd gemaakt.

Worden jongens en mannen dan niet betrokken?

Een focus op meisjes betekent dat je juist ook jongens en mannen moet betrekken. Vaders, broers, echtgenoten, vriendjes en leerkrachten... Allemaal spelen ze een rol in het realiseren van de rechten van meisjes. Werken aan gendergelijkheid vraagt inspanningen op het niveau van gemeenschappen als geheel, niet alleen ten aanzien van de meisjes zelf.

Daarnaast worden jongens en mannen zelf beter van gendergelijkheid. Gendergelijkheid zal ook jongens helpen om te slagen in het onderwijs, om hun eigen identiteit te aanvaarden, om hun emoties te kunnen uiten en de vaardigheden te verwerven om positieve relaties aan te gaan in een context van wederzijds vertrouwen en respect.

Wat doet Plan om onderwijs voor meisjes te bevorderen en de barrières daartoe voor meisjes weg te werken?

Plan werkt op verschillende manieren aan het verbeteren van de onderwijskansen van meisjes en het wegwerken van onderwijsbarrières.

In de eerste plaats werkt plan aan **het verhogen van de toegang tot onderwijs en het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs in het algemeen**, dus zowel voor jongens als voor meisjes. Plan doet dit altijd in samenwerking met nationale, provinciale en lokale overheden ~~in het Zuiden~~, en investeert daarbij onder andere in de opleiding en vorming van leerkrachten en schooldirecties, het ondersteunen van schoolinspectiediensten, het oprichten van oudergroepen en leerlingenraden, het installeren van sanitair enzovoort. Daarnaast zet Plan België sterk in op beleidsbeïnvloeding voor meer financiering voor onderwijs in het Zuiden, bij overheden in België maar ook op internationale fora. Plan België heeft onder andere programma's voor onderwijs in Niger, Togo, Laos, Bolivia, Cambodja en Vietnam.

In de strijd tegen tienerzwangerschappen en kindhuwelijken investeert Plan vooral in **Seksuele en Relatieve Vorming (SRV)**. Veel kinderen in de gebieden waar Plan België werkt hebben immers niet de nodige kennis, attitudes, vaardigheden en waarden om hun seksualiteit en relationeel leven vorm te geven en hun seksuele en reproductieve rechten te kunnen realiseren. Seksuele en Relatieve vorming is een integrale aanpak waarbij niet enkel gezondheidsaspecten en negatief gedrag zoals seksueel geweld worden aangekaart, maar waarbij ook gewerkt wordt rond seksuele rechten, gender, seksuele diversiteit, interpersoonlijke relaties, communicatie over seksualiteit, beslissingen leren nemen over seksualiteit enzovoort. Plan België heeft onder meer in Cambodja en Ecuador projecten rond Seksuele en Relatieve Vorming, zowel binnen een formele schoolcontext als in meer informele educatieve contexten.

Kindhuwelijken hebben uiteraard niet alleen te maken met een gebrek aan kennis en vaardigheden van meisjes zelf. De bestaande opvattingen, gewoontes en culturen in de omgeving waar meisjes leven spelen eveneens een belangrijke rol bij het in stand houden van een praktijk als kindhuwelijken. Plan heeft een jarenlange expertise opgebouwd in het werken met kinderen en families, middenin de gemeenschappen. In West-Afrika en de Mekong-regio werken we via informatiecampagnes aan maatschappelijke attitude- en gedragsverandering rond kindhuwelijken. We proberen het bespreekbaar te maken met alle betrokkenen door dialoog te organiseren en iedereen aan te moedigen zich in de gesprekken te mengen.

Waarom werden er tot nu toe zo weinig programma's rond kindhuwelijken uitgewerkt?

Plan België ziet verschillende redenen.

1. Ten eerste is het niet evident in te gaan tegen de culturele en politieke stromen: als het laag op de politieke agenda staat en diepe culturele wortels heeft, dan hebben sensibiliseringscampagnes niet altijd het gewenste resultaat. Met de recente positieve kentering in politieke wil gaan regering en ngo's meer geloven in de meerwaarde om hierin te investeren.
2. Een tweede reden is dat men lang heeft gedacht dat economische groei een oplossing zou zijn. Toch is het niet zo dat het fenomeen evenredig afneemt wanneer de armoede daalt. Landen als Ethiopië, India of de Dominicaanse Republiek kennen sterke groeicijfers maar hebben hoge percentages kindhuwelijken. Om het te stoppen moet dus ook rekening worden gehouden met genderongelijkheid tussen mannen en vrouwen en met de culturele normen en waarden die daar uitdrukking aan geven.
3. Ten derde behoort het huwelijk bij uitstek tot de privésfeer, het is delicaat om hierover te spreken. Het wordt in veel

landen en zeker door de oudere generaties aanvaard als een natuurlijke overgangsrite in het leven; het predicaat 'vroeg en gedwongen' komt bij hen stigmatiserend over, zeker als men er een andere mening op nahoudt. Dus projecten wiens doelstelling het was om kindhuwelijken te stoppen werden niet gauw zo genoemd of gelabeld, precies om te vermijden dat ze zouden worden gesaboteerd of afgevoerd nog voor ze gestart waren.

4. Tenslotte hebben volgens veel experts, ngo's en internationale organisaties horizontale benaderingen het grootste potentieel, ondanks deze beperkingen. Er is nood aan interventies die strategieën op meerdere niveaus combineren: dialoog opzetten met de bevolking, kwaliteitsvol onderwijs ondersteunen, wetgeving afdwingbaar maken, rapportagesystemen versterken, juridische precedenten scheppen... Hoe meer sectoren, actoren en strategieën men moet coördineren, hoe groter de complexiteit van de interventies. De voorkeur van de ontwikkelingssector voor eenvoudige, lineaire 'resultaatsgerichte' interventielogica's past helaas niet goed bij deze complexiteit. Gezien de geïntegreerde aard van het probleem, is de kans inderdaad klein dat het ooit opgelost zal worden door enkel programma's uit te voeren die zich op slechts één type van actoren richten, één enkele doelstelling of strategie hebben, of beperkt blijven tot een klein geografisch gebied.

Komen kindhuwelijken ook voor in tijden van rampspoed (natuurrampen of voedselcrisissen)?

- Al blijven kindhuwelijken toch een typisch voorbeeld van een 'development issue', toch blijkt uit de literatuur dat situaties van onzekerheid, acute armoede en rampen zowel de risico's op als de gevolgen van gedwongen kindhuwelijken (als beschermingsmechanisme of overlevingsstrategie) verergeren (IPPF, 2013). In vluchtelingenkampen waar soms honderdduizenden mensen in mensonterende omstandigheden samenwonen wordt geprobeerd via uithuwelijking aan een beetje geld te geraken, of bescherming voor het jonge meisje te regelen.
- Door het **wegvallen van de gewone sociale beschermingsmechanismen** (sociale controle van de buurt, bijvoorbeeld) verhoogt het risico. Na de Tsunami van 2004 werden heel wat meisjes uitgetrouwde aan de zgn. 'Tsunami-weduwenars', in vele gevallen een manier om aan subsidies te komen die bedoeld waren om nieuwe families op te starten.
- Door het tijdelijk wegvallen van gezondheidszorg, onderwijs en wettelijke beschermingsystemen krijgen gehuwde meisjes vaak onvoldoende steun en bescherming in noodsituaties. Al bij al blijven de (wetenschappelijke) inzichten in goede strategieën voor de bestrijding en verzachting van de gevolgen van het gedwongen kindhuwelijk in dergelijke complexe en gevoelige omgevingen beperkt. Zo wordt het probleem voorlopig niet opgenomen in de zgn. 'protection cluster', een uitgebreide checklist die gebruikt wordt bij humanitaire rampen.
- In een recent rapport over de situatie van meisjes in kwetsbare staten beveelt World Vision (2013) aan **dat de preventie van het gedwongen kindhuwelijk een vast onderdeel zou worden van de nood- en humanitaire respons**. Het rapport stelt: "de combinatie van de humanitaire respons met ontwikkelingsinitiatieven die geweld tegen vrouwen en meisjes in crisissituaties bestrijden, zal helpen om te garanderen dat families in een context van grotere stress over alternatieve middelen beschikken om hun kinderen te beschermen in plaats van ze jong uit te huwelijken".

Zijn kindhuwelijken nu wel of niet verboden door het internationaal recht?

Heel wat internationale en regionale conventies of verdragen bevatten bepalingen over het gedwongen kindhuwelijk. Ze verwijzen naar de huwbare leeftijd en naar de eis tot vrije en volledige toestemming van beide echtgenoten. **Het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) van 1979** en sindsdien door 187¹² landen geratificeerd (Niet door Iran, Palau, Somalië, Soedan, Tonga en de VS) spreekt zich het duidelijkst en het krachtigst uit over dit onderwerp: "het uithuwelijken en het huwelijk van een kind zal geen wettelijk gevolg hebben en men zal alle nodige maatregelen nemen, met inbegrip van wetgeving, om een minimumleeftijd voor het huwelijk te bepalen en de registratie van huwelijken in een officieel register te verplichten".

Het verdrag bepaalt expliciet dat "vrouwen dezelfde rechten hebben als mannen om vrij een echtgenoot te kiezen en alleen met hun vrije en volledige toestemming een huwelijk aan te gaan". Het CEDAW-comité stelt daarbij dat de minimumleeftijd

¹² <http://www.cedaw2010.org/index.php/about-cedaw/cedaw-by-the-numbers>

voor zowel jongens als meisjes op 18 jaar zou moeten liggen, onafhankelijk van de ouderlijke toestemming (art. 16).¹³ Verschillende landen formuleerden echter reserves tegen het artikel over kindhuwelijken in het CEDAW ¹⁴. Daarenboven is de toepassing van het begrip toestemming zeer problematisch.

Hoewel er doorlopend nieuwe instrumenten en kaders worden ontwikkeld, tonen verscheidene rapporten een grote **implementatiekloof** aan. De landen die deze verdragen onderschrijven, zijn verplicht om de verbintenissen van het verdrag op te nemen in een afdwingbare nationale wetgeving. Uit verscheidene studies blijkt echter dat dit vaak niet gebeurt. Het gedwongen kindhuwelijk wordt door de beleidsmakers op nationaal niveau zelden als een prioriteit beschouwd, en het afdwingen van deze wetten vraagt geld en inspanningen.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) stelt dat een huwelijk moet plaatsvinden op basis van 'bewuste en wederzijdse toestemming' en slechts bij 'volle volwassenheid' van de toekomstige trouwers. Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (1989) dringt erop aan dat voor zowel jongens als meisjes, de minimumleeftijd om te huwen zonder ouderlijke toestemming op 18 jaar zou moeten liggen. Het vermeldt ook dat 'Staten alle maatregelen moeten nemen met het oog op het uitbannen van traditionele gebruiken en praktijken die een bedreiging kunnen vormen voor de gezondheid van kinderen (art. 24). De VN-Conventie over de Eliminatie van alle vormen van Discriminatie tegen Vrouwen (CEDAW) ten slotte vraagt om gelijke rechten voor mannen en vrouwen. Er staat dat dit geldt voor 'het recht om in het huwelijk te stappen' en 'een vrije keuze te kunnen maken met betrekking tot de huwelijkspartner' (art. 16).

Zijn er Plan kinderen die getrouwd zijn?

Het is niet uitgesloten dat dit het geval is. Hoewel Plan er maximaal naar streeft om haar ontwikkelingsprogramma's uit te voeren in de gemeenschappen waar de gesponsorde kinderen wonen en om in die gemeenschappen kindhuwelijken te voorkomen, hebben we als ngo geen mandaat om ouders of gemeenschappen te verbieden een huwelijk af te sluiten.

Indien een ouder of voogd, om welke reden dan ook, vindt dat het voor het gezin de betere opties is om een huwelijk af te sluiten, dan gaan wij met hen in dialoog. Maar het blijft hun autonome beslissingsbevoegdheid. Het is aan de overheid om kindhuwelijken te verbieden en dat te controleren.

In alle gevallen, staan wij op een transparante communicatie met de Plan Ouders en zorgen wij voor zo veel mogelijk gedetailleerde informatie over de situatie van hun Plan kind en hun gemeenschap.

Extra beschikbare documenten

- Facts & figures rond het thema
- Positioning paper van Plan België rond het thema

Plan België is een onafhankelijke niet-gouvernementele organisatie, lid van de internationale Plan-koepel, die actief is in 69 landen, waarvan 51 van de armste landen van Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Sinds 1983 werken we met en voor de meest kwetsbare kinderen en hun gemeenschap in het Zuiden en gaan we de strijd aan met armoede, onrecht en ongelijkheid. Samen met onze lokale partners ontwikkelen we kwaliteitsvolle programma's die een grote impact genereren en voor kinderen, zowel meisjes als jongens, een verschil maken op gebied van gezondheid, onderwijs en bescherming. In België sensibiliseren we het grote publiek en zetten we kinderrechten op de agenda van scholen, media en politici. **Samen met u, dankzij u, veranderen we de wereld van kinderen en hun gemeenschap in het Zuiden.**

www.planbelgie.be

www.facebook.com/planfans

www.twitter.com/planbelgie

Anthony Vanoverschelde

¹³ CEDAW Committee, General Recommendation 21 (1994) paras 36ff.

¹⁴ States having reserved against Article 16 specifically, or the most relevant sections of the CEDAW are: Algeria, Bahrain, Egypt, France, India, Iraq, Israel, Jordan, Lebanon, Malaysia, Maldives, Malta, Micronesia (Federated States of), Monaco, Niger, Oman, Qatar, Republic of Korea, Singapore, Syrian Arab Republic, Tunisia, and the United Arab Emirates.

Research and Advocacy Advisor
Tel. 02 504 60 10 - GSM 473 18 98 12

www.planbelgie.be

<http://www.facebook.com/planfans>